

**ӘЛ-ФАРАБИ атындағы
ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ**

**«БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫН
ЖАҢҒЫРТУ: АККРЕДИТАЦИЯ ЖӘНЕ
КАДРЛАР ДАЙЫНДАУ САПАСЫНЫҢ КЕПІЛІ»
46-ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ**

14-15 қаңтар 2016 жыл

1-кітап

**МАТЕРИАЛЫ
46-й научно-методической конференции
«МОДЕРНИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ
ПРОГРАММ: АККРЕДИТАЦИЯ И ГАРАНТИЯ
КАЧЕСТВА ПОДГОТОВКИ КАДРОВ»**

14-15 января 2016 года

Книга 1

Алматы 2016

хозяйства и населения, форм организации жизни общества, анализ и прогноз развития территориальных социально-экономических систем разного уровня, территориальной организации общества, размещения производительных сил совместно со специалистами и квалифицированными научными сотрудниками.

По модулям третьей индивидуальной образовательной траекторий изучаются дисциплины: Экономика природопользования, Проблемы природопользования в зарубежных странах, Экономическая оценка месторождений полезных ископаемых, Эколого-экономические проблемы Республики Казахстан, Планирование природоохранной и хозяйственной деятельности. Приобретаются навыки оценки воздействия на окружающую среду, выявления и диагностики проблем охраны природы и систем взаимодействия общества и природы, решения эколого-географических задач, связанных с устойчивым развитием.

В результате освоения базовых и профессиональных знаний по курсам специальности «География» студенты приобретают навыки разработки практических рекомендаций по сохранению природной среды, проектирования типовых природоохранных мероприятий и эколого-экономико-географической оптимизации хозяйственной деятельности в городах и регионах, разработка мер по снижению экологических рисков в проектной и производственной деятельности, экономико-географической оценки природных ресурсов территории.

Выпускники географы могут проводить проектирование социально-экономической и хозяйственной деятельности в регионах разного иерархического уровня, системах расселения в городах, проводить мониторинг социально-экономических, в том числе демографических, миграционных и этнокультурных процессов.

Как сказано в изречении великого ученого В.В. Докучаева «Только то прочно и устойчиво, только то и жизненно и выгодно, только то и имеет будущее, что сделано в согласии с природой» поэтому обучая студентов основам устойчивого развития мы не только даем знания и но и бережем нашу природу для будущих поколений.

Использованная литература:

1. «Наше общее будущее»: Доклад Международной комиссии по окружающей среде и развитию (МКОСР): Пер. с англ./Под ред. С. А. Евтеева и Р. А. Перелета/-М.:Прогресс, 1989.
2. Протасов В.Ф., "Экология, здоровье и охрана окружающей среды в России", М. "Финансы и статистика", 2000, 293с.
3. Садовничий, В.А., Касимов, Н.С. Становление образования для устойчивого развития в России. // Экологическое образование: до школы, в школе, вне школы. – № 4 (29). – 2006. – С. 3-9.
4. <http://www.unece.org>

Калимагамбетов А.М., Оразбаева А.О., Айташева З.Г.

РЕПРОДУКТИВТІ САУЛЫҚТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ САЛАСЫНДАҒЫ МЕДИКО-ГЕНЕТИКАЛЫҚ БІЛІМ АЛУДЫҢ ҚАЖЕТТІЛІГІ

БҮҮ бойынша (1994), репродуктивті денсаулық – толық физикалық, ақыл-ой, әлеуметтік жағдайлардың репродуктивті жүйеге қатысты функциялары мен процестерінде аурулармен болдырмау болып табылады. Халықтың репродуктивті денсаулығының сандық көрсеткіші арқылы денсаулықты сақтау және қалпына келтіру бойынша маңызды стратегиялар мен әдістер ойлап табуға мүмкіндік береді [1].

Репродуктивті денсаулық – адамның ұрықтану қабілеті мен баланың туылуына сипаттайтын толық физикалық, психологиялық және әлеуметтік саулығының жағдайы, аяқ саулығын, жүктіліктің қауіпсіздігін, босануын, баланың денсаулығы мен тірі қалуын қамтамасыз ету, келесі жүктіліктерді жоспарлау болып табылады. Репродуктивті жүйенің патологиясы көптеген факторлар әсерінен (әлеуметтік-экономикалық, экологиялық факторлар және т.б.) пайда болуы мүмкін [2].

Тірі организмнің қалыптасуы, дамуы гендерге және олардың өзара әрекеттесуіне байланысты. Қазіргі заманда адам ауруларының пайда болу механизмдерін анықтау, алдын алу

және емдеу барысында генетика ғылымының үлесі өте зор. Оның маңыздылығы «Адам геномы» халықаралық ғылыми жобаның 2003 жылда аяқталуынан кейін ұлғайып келе жатыр.

Генетика (медициналық генетика) медициналық практиканың, соның ішінде репродуктивті саулықты қалыптастыру саласында, орталық ұйымдастырушы бөлімі болып саналады. Себебі, адам генетикасының негізгі қағидаттарына байланысты:

- гендердің альтернативті формаларының (аллельдердің) популяцияда бар болуы;
- мутациялар мен әр түрлі гендер варианттарының әсерінде ұқсас белгілердің (фенотиптерінің) пайда болуы;
- жанұялық аурулардың пайда болуына гендердің ауруға сезгіштігі, олардың өзара және қоршаған ортамен әрекеттесуінде пайда болатынын түсінушілігі;
- рак ауруының және қартаюдың дамуында соматикалық мутациялардың рөлі;
- пренатальды диагноздың және генотерапияның мүмкіндіктері;
- алдын-ала гендік тестілеу және көпшілікті скринингтен өткізу [3].

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының көрсеткіштері бойынша дүниеге келген нәрестелердің 2,5% түрлі ақаулармен туылады. Оның ішінде 1,5-2% экзогенді факторлар, яғни тератоген атауымен белгілі болса, ал қалғандары тұқымқуалаушылық табиғатына байланысты болып келеді. Экзогенді ақаулардың себебін атап өту керек: биологиялық (инфекциялық аурулар, ұшық, қызылша, токсоплазмоз, хламидия инфекциясы, цитомегаловирустар инфекциялары), физикалық (радионуклидтер, ион сәулелерінің барлық түрі), химиялық (гормональды препараттар, барлық ісік клеткаларына қарсы препараттар, пестицидтер, ауыр металдар). Ақау дамуының генетикалық факторы популяциядағы жалпы генетикалық жүктемеге көрініс беріп, жер шары халқының 5% байқалады. Шамамен генетикалық жүктеменің 1% гендік мутацияларға тиісті болса, 0,5% хромосомалық мутацияларға, 3-3,5% жуығы тұқым қуалайтын компоненті бар ауруларға (диабет, атеросклероз, жүректің ишемиялық ауруы, кейбір ісік клеткалары және т.б.) байланысты. Тұқым қуалаушылық фактордың 40-50% перинатальды өлімге әкеледі және сәби кезінен мүгедектікке ұшыратады [4,5].

Қазіргі уақытта жанұялардың 15% бедеулікке ұшыраған, ал бедеуліктің отбасында көбінесе 50-60% әйел бедеулігі кұрайды. Бұл жағдай көптеген елді мекендерде өзекті мәселелердің бірі болып отыр [6,7].

ҚР Ұлттық Генетикалық Регистрінің мәліметтері бойынша елімізде жыл сайын 1200-1500 жүктіліктердің үзілуі генетикалық себептерге қатысты. Олардың ішінде летальды туа біткен ақаулар 60%, жүйке түтігінің зақымдалуы - 30% және хромосомалық аурулар - 10%-ды құрайды [8].

Генетикалық ақаулары бар балаларды ерте (бала туулуға дейін) анықтауға және психофизикалық жетілудің ауытқуы бар балалардың туылуын алдын-ала болдырмауға бағытталған бағдарлама елімізде еңгізілген [9].

Сонымен, репродуктивті саулықтың қалыптасуында тұқымқуалаушылық фактордың маңызы зор болуына қатысты медико-генетикалық білім алудың қажеттілігі сөзсіз.

Жұмыстың мақсаты: студент жастардың медициналық генетика саласындағы білімділік деңгейін анықтау.

Зерттеу жұмысында 20 сұрақтан тұратын сауалнама құрастырылды. Сауалнаманың мазмұнына белгілердің тұқымқуалау механизмдеріне, адам репродуктивті саулығына әсер ететін тұқым қуалаушылық және сыртқы орта факторларына, сонымен бірге жанұяда репродуктивті саулықты сақтау шараларына қатысты сұрақтар қойылды. Сауалнама Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің әр түрлі мамандық бойынша білім алып жатқан I курс студенттер арасында өткізілді.

Сауалнама жаратылыстану-математикалық бағытында білім беру 4 факультеттердің (биология және биотехнология; химия және химиялық технология; физика-техникалық және механика-математика) студенттер арасында жүргізілді. Сонымен бірге, сауалнамаға қоғамдық-гуманитарлық бағытындағы 3 факультеттерінің (заң тарих, археология және этнология факультеті; философия және саясаттану) студенттері қатысты. Сауалнамаға жауап берген студенттердің жалпы саны 350 болды. Сұрақтарға берілген жауаптардың сапалығы, дұрыс жауаптар жиілігі, пайыз бойынша анықталды (кесте).

Кесте – Медициналық-генетикалық саласындағы сауалнамадағы дұрыс жауаптар деңгейі

Білім беру бағыттары	Факультеттер	Студенттер саны	Дұрыс жауаптар	
			саны	жиілігі, %
Жаратылыстану - математикалық	Биология және биотехнология	50	545	54,5
	Химия және химиялық технология	50	388	38,8
	Физика-техникалық	50	440	44,0
	Механика-математика	50	422	42,2
Қоғамдық-гуманитарлық	Заң	50	406	40,6
	Тарих, археология және этнология	50	390	39,0
	Философия және саясаттану	50	314	31,4

Кесте бойынша, биология және биотехнология факультетіндегі студенттердің білім ойдағыдай, қанағаттанарлық деңгейде (54,5%) орындалғаны түсінікті – биология саласында мамандандыру дайындықтарына байланысты. Бірақ жақсы деңгейде деп айтуға болмайды. Басқа мамандықтардағы студенттердің медициналық-генетика саласындағы білімділігі қанағаттанарлық деңгейден төмен болып шықты, 31,4 - 44,0 пайыздар аралығында.

Қазіргі кезде мемлекеттік білім беру жоспары бойынша жоғары оқу орындарында (ЖОО) әр түрлі мамандықтарды дайындауда студенттерге міндетті түрде «Адамның тіршілік қауіпсіздігі» мен «Экология және тұрақты даму» деп аталған пәндері оқылады. Бұл пәндер еліміздің тұрақты дамуына қатысты адам тіршілігін, өмірін сақтау және табиғатты, қоршаған ортаны сақтау мәселелері қарастырылады. Айтылған мәселелер ұлттық қауіпсіздіктің приоритеттері екендігі баршаға мәлім.

Осы қатарда еліміздің барлық ЖОО-да студент жастарға «Медициналық генетика пәндері» пәні міндетті түрде оқылуы керек деп ойлаймыз. Пәнде адам денсаулығының тұқымқуалаушылық және өзгергіштік қасиеттерге тәуелділігі; аурулардың пайда болуының тұқым қуалаушылық және сыртқы орта факторлардың рөлі, әсер ету механизмдері; тұқымқуалаушылық аурулардың (хромосомалық синдромдардың, гендік және тұқым қуалауға бейімделген аурулардың) клиникасы және генетикасы, оларды алдын-алу шаралары; жанұяда тұқымқуалаушылық ауруларды болдырмауда медико-генетикалық кеңес берудің қағидағары қарастырылады.

Сонымен, репродуктивті саулықты қалыптастыру мәселелерін төмендету, болдырмау үшін барлық студент жастарға медициналық генетикадан білім беру керек.

Репродуктивті саулықты қалыптастыру саласында әр жанұяның білімділігі жоғары болса, келесі ұрпақтың саулығы қалыпты болады, еліміздің демографиялық күйі жақсарыды, ұлттық қауыпсіздік күшейеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1 Кулаков В.И. Репродуктивное здоровье населения России // Акуш. и гин. – 2002. – №1 – С.4-7.
- 2 Альбицкий В.Ю. Юсупова А.Н., Шарапова Е.И., Волков И.М. Репродуктивное здоровье и поведение женщин России. - Казань: Медицина, 2001. – 248 с.
- 3 Ньюссбаум Р.Л., Мак-Иннес Р.Р., Виллард Х.Ф. Медицинская генетика: учебное пособие. – М.: ГОЭТАР-Медиа, 2010. - 624 с.
- 4 Бочков Н.П. Медицинская генетика. – М.: Academia, 2008. – 286 с.
- 5 Кулешов Н.П., Мутовин Г.Р. Наследственные и врожденные болезни: вклад в заболеваемость и инвалидизацию, подходы к профилактике. Альманах «Исцеление». Вып. 3. М.: Тривола, 2001. – 354 с.
- 6 Кулигина М.В., Васильева Т.П., Кулигин О.В., Коновалов О.Е., Богатова И.К., Шевелева А.А. Репродуктивное поведение и здоровье населения (медико-социальные аспекты) - Иваново: Изд-во «Иваново», 2008. - 240 с.

7 Сухих Г.Т., Адамян Л.В. Состояние и перспективы репродуктивного здоровья населения России // Современные технологии в диагностике и лечении гинекологических заболеваний. – М. - 2007. – С.5-19.

8 Святлова Г.С., Салимбаева Д.Н., Березина Г.М., Хорошилова И.Г. Анализ результатов пренатального скрининга в Республике Казахстан (2007-2014гг.) // Медицинская генетика. – 2015. – Т.14. - №4 (154). – С.80.

9 Скрининговая программа дородовой диагностики и профилактики врожденных и наследственных заболеваний у детей. Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 28 марта 2006 года № 140. <http://www.03portal.kz/spravochniki/pravovaya-baza/prikazy-ministerstva-zdravookhraneniya/4066-prikaz-ministra-zdravookhraneniya-respubliki-kazakhstan-ot-28-marta-2006-goda-140>

Камзанова А.Т.

ОБУЧЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПСИХОЛОГИИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ: УНИВЕРСАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА ИЛИ УЗКАЯ СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

В XXI в. психологическая наука становится актуальной и востребованной отраслью знаний за всю свою историю существования в ее междисциплинарных исследованиях в области науки и практики. Психология не только формирует научные проблемы, связанные с системой «мозг и психика» для такого рода масштабных междисциплинарных исследований, но при этом является исключительно значимым звеном в проведении такого рода исследований. Современная психологическая наука характеризуется своей междисциплинарной направленностью, высокими требованиями в проведении компьютеризированных экспериментальных исследований с применением современной психофизиологической аппаратурой, разработкой высокотехнологичных психодиагностических инструментов и статистических пакетов обработки массива данных, развитием различных узкоспециализированных отраслей и направлений исследований, которые мгновенно вносятся в программы специализаций подготовки специалистов-психологов в ведущих вузах мира, проведением множества ежегодных международных конференций, публикациями научных результатов в мире высоко индексируемых научных журналах с целью обмена новейшими результатами психологических исследований, обеспечением во всем мире ученых-психологов доступом к любой профессиональной информации посредством интернет-коммуникаций и др. Все эти направления современного динамичного развития психологической науки реализуются с единственной целью определения и понимания сложной природы психики, сознания и поведения во взаимосвязи их с функциями высшей нервной деятельности, биологическим субстратом. Известно, что этой проблемой занимались ученые со времен древности и по сей день ее решают не только психологи, но и специалисты различных областей человеческого знания, таких как философия, медицина, биология, физика и др. Современные достижения мировой психологической науки характеризуются включением компьютерных технологий в экспериментальные исследования, которые позволили современным ученым создать «умных» биороботов, раскрыть тайную завесу нейронных процессов биологического мозга, что в свою очередь способствовало современной психологической науке приблизиться к научному решению классических проблем, которой задавались ученые еще с далеких античных времен о системной взаимосвязи биологического мозга с психикой, сознанием и поведением [1,2].

Все вышеуказанные условия современного развития психологии как науки способствуют комплексному усложнению и теоретических и прикладных знаний в современной психологии, что в свою очередь объективно влияет на возникновение определенных трудностей в классической подготовке психологов-универсалов, которая предусматривает концепцию обучения таких психологов, которые по окончании вуза способны работать во всех отраслях психологической науки. На самом деле, системная и в своей основе эффективная классическая система подготовки специалистов-психологов XX столетия, в условиях увеличения узконаправленных психологических отраслей и наличием множества теоретических подходов, разработанных в результате интенсивно проводимых экспериментальных исследований в